

**СТУДЕНТТЕРДИН ИЛИМИЙ-ИЗИЛДӨӨ ИШТЕРИН
УЮШТУРУУНУН НЕГИЗГИ ПРОБЛЕМАЛАРЫ
ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ
MAIN ISSUES OF ARRANGEMENT OF RESEARCH WORK OF
STUDENTS**

*Улук окутуучу Тажикбаева Санайым Тойгонбаевна, ОшМУ, Программалоо кафедрасы,
Кыргызстан, Ош, tsonaym@mail.ru, 996-773-049-787*

Улук окутуучу Төлөбаева Кылымкан Абрахмановна, kylymkan@mail.ru

Улук окутуучу Абдугулова Гулжан Садырбековна, guljan.abdugulova@rambler.ru

Бул статьяда Ош Мамлекеттик Университетинин Математика жана информациялык технологиялар факультетинде билим алып жатышкан студенттерди сурамжылоонун негизинде (сурамжылоо: анкета жана интервью алуу формасында) студенттердин илимий-изилдөө иштерин уюштуруудагы негизги проблемалар каралып, проблемалардын пайда болуусунун негизги себептери жана аларды чечүүнүн мүмкүн болгон жолдору аныкталды. Изилдөөдө студенттерди илимий-изилдөө иштерине кызыктыруунун, тартуунун, мотивация берүүнүн жолдоруна, ыкмаларына көбүрөөк басым коюлду. Изилдөөнүн максатына жетүү үчүн төмөнкү маселелер изилденди жана чечилди: студенттердин илим-изилдөө ишмердүүлүгүнүн максаты, маңызы ачылып көрсөтүлдү; ЖОЖдо колдонулуучу СИИИнин формалары аныкталды; ОшМУнун МИТ факультетинин студенттеринин илим-изилдөө ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн проблемалары студенттерге анкета жүргүзүүнүн жана интервью алуунун натыйжасында изилденди жана аларды чечүүнүн мүмкүн болгон оптималдуу жолдору иштелип чыгылды.

В данной статье рассматриваются основные проблемы организации научно-исследовательской деятельности студентов факультета математики и информационных технологий Ошского Государственного Университета на основе изучения их мнения путем анкетирования, а также выявлены основные причины проблем и возможные пути их решения. Наиболее глубоко исследована проблема мотивации студентов и её влияние на развитие системы научно-исследовательской работы студентов в вузе. Чтобы получить результат исследований рассмотрены и решены следующие задачи: определены цель и сущность научно-исследовательской деятельности студентов, выявлены формы организации научно-исследовательских работ студентов ВУЗа, проблемы совершенствования научно-исследовательской деятельности студентов факультета МИТ Ошского Государственного Университета исследованы на основе изучения их мнения путем анкетирования и разработаны возможные пути их решения.

The main issues of arrangement of research activity of students- faculty of mathematics and information technology of Osh State University based on studying of their opinion by questioning are examined, as well as the main reasons of the problems and possible ways of their decision are established. The problem of motivation of students and its influence on development of the research system of students at higher education institution is the most deeply investigated. To obtain the result of the research, the following tasks were considered and solved: the purpose and essence of the research activity of students are determined, identified the forms of organization and problems of improving the research work of students.

Ачкыч сөздөр: студенттердин окуу жана илимий-изилдөө иштери; студенттердин илимий-изилдөө иштерин уюштуруу; студенттердин илимий-изилдөө иштеринин проблемалары; кызыктыруунун деңгээли; мотивация.

Ключевые слова: учебная и научно-исследовательская работа студентов; организация научно-исследовательской работы студентов; проблемы научно-исследовательской работы студентов; уровень вовлеченности; мотивация.

Keywords: educational and research work of students; arrangement of research work of students; problems of research work of students; involvement level; motivation.

Заманбап коомду компьютерлештирүүнүн жана интеллектуалдаштыруунун өнүгүүсүнүн натыйжасында илимий-техникалык информациянын көлөмү өтө жогорку темпте өсүп жатат. Мындан, бүтүрүүчүлөрдүн компетенттүүлүгүн жогорулатууга, интеллектуалдык маданияттуулукту калыптандырууга, адистин таанып-билүү жөндөмдүүлүгүн өркүндөтүүгө багытталган билим берүүнүн технологияларын иштеп

чыгуу жана өркүндөтүү зарылчылыгы келип чыгат. Бул зарылчылыкты ишке ашыруунун эң бир ылайыктуу формасы катарында студенттердин илимий-изилдөө иштеринин системасын белгилөөгө болот.

Өнүгүүнүн жаңы социалдык-экономикалык шарттарынын адистерди даярдоого жана адистин кесиптик маданиятына өтө жогорку талаптарды коюусу изилдөөнүн актуалдуулугун аныктайт. Заманбап адис фундаменталдык жана атайын билимдердин зарыл болгон комплексине гана ээ болбостон, практикалык маселелерди чыгармачыл чечүүнүн анык бир ык-машыгууларына да ээ болуп, өзүнүн квалификациясын үзгүлтүксүз жогорулатып турууга, тынымсыз өзгөрүп туруучу шарттарга тез адаптация болууга тийиш. Мына ушул сапаттардын баары жогорку окуу жайында студенттердин илимий-изилдөө иштерине (кыскача СИИИ) активдүү катышуусунан улам калыптанат [1;130].

Бул изилдөөнүн илимий жаңылыгы катары, автор тарабынан ОшМУнун математика жана информациялык технологиялар (МИТ) факультетинде студенттердин илимий-изилдөө иштерин уюштуруунун деңгээли, СИИИни өркүндөтүү жолдору факультеттин студенттерине анкета жүргүзүүнүн жана интервью алуунун натыйжасында изилденип, аныкталгандыгы эсептелинет.

Изилдөөнүн максаты–студенттердин илим-изилдөө ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн проблемаларын аныктап, аларды чечүүнүн мүмкүн болгон оптималдуу жолдорун иштеп чыгуу.

Изилдөөнүн максатына жетүү үчүн төмөнкү маселелерди чечүү зарыл:

- студенттердин илим-изилдөө ишмердүүлүгүнүн максатын, маңызын ачып чыгуу;
- ЖОЖдо колдонулуучу СИИИнин формаларын аныктоо;
- ОшМУнун МИТ факультетинин студенттеринин илим-изилдөө ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн проблемаларын студенттерге анкета жүргүзүүнүн жана интервью алуунун натыйжасында изилдеп, аларды чечүүнүн мүмкүн болгон оптималдуу жолдорун иштеп чыгуу.

Келечектеги адистерде профессионалдык компетентүүлүктү калыптандыруу дүйнө жүзүндөгү социалдык, маданий жана экономикалык маселелердин курчушунан шартталып, заманбап жогорку билим берүүгө болгон талаптар күчөдү. Негизинен заманбап жогорку билим берүү – профессионалдык маселелерди өз алдынча чече алган, ар тараптуу билимге ээ, жаны образдуу ой жүгүртө алган профессионалдык компетентүү адистерди даярдоонун алгылыктуу жолдорун издөөгө багытталган [3;185].

Ошондуктан, учурда жогорку билим берүүнүн негизги маселелеринин бири өзүнүн билимин ар тараптуу үзгүлтүксүз толуктап жана тереңдеткен, теориялык, практикалык жана профессионалдык деңгээлин жогорулаткан, каалаган маселени чечүүгө чыгармачылык менен аракет кылган жогорку квалификациялуу адистерди даярдоо болуп саналат. Мындай адистерди даярдоо качан гана окуу процессин илимий-изилдөө ишмердүүлүгү менен тыгыз байланышта алып барганда ишке ашат. Адистерди даярдоонун сапатын жогорулатууда СИИИ негизги ролду ойноп, окуу процесси студенттердин илимий эмгектери менен бирге жүргүзүлүп алардын профессионалдык ишмердүүлүгүнө көбүрөөк таасирин тийгизет [4;89].

СИИИнин негизги максаты–студенттердин чыгармачылык жөндөмдүүлүгүн калыптандыруу жана күчөтүү, жаштарды илимий, конструктордук, технологиялык чыгармачылык ишмердүүлүккө тарттуунун формаларын өнүктүрүү, жогорку билимдүү адистерди даярдоонун профессионалдык–техникалык деңгээлин жогорулатуу үчүн окуу, илимий, тарбиялык процесстердин бүтүндүгүн камсыз кылуу [5;175].

СИИИнин негизги милдети:

- ✓ окутуу процессинде студенттердин окуу материалдарын терең өздөштүрүүсүн камсыз кылып, илимий билиминин тынымсыз өсүшүнө багыт берүү;
- ✓ студенттердин ар тараптуу өсүп–өнүгүшүнө өбөлгө түзүү, илимдин жана техниканын дүйнөлүк жетишкендиктери менен тааныштыруу;

✓ адистерди окуу-тарбиялык даярдоо процессинин жүрүшүндө актуалдуу илимий маселелерди өз алдынча чечүү ык-машыгууларын калыптандыруу.

Студенттердин илимий-изилдөө ишине окуу программасын ийгиликтүү аткарган, илимий-изилдөө ишине жөндөмдүү болгон студенттер тартылып, аларга факультеттин профессордук-окутуучулук курамындагы адистер жетекчилик кылышат жана илимий жетекчи СИИИнин толук жана сапаттуу аткарылышына жоопкерчилик алат.

Илимий жетекчинин милдети:

- студенттердин өз алдынча изилдөөсүнүн багытын аныктоо жана учурдагы окуу жылына карата СИИИнин планын түзүү;
- жүргүзүлүүчү изилдөөлөрдүн профили боюнча методикалык жетекчилик кылуу жана консультация берүү;
- изилдөөнүн заманбап илимий методдорун өздөштүрүү боюнча багыт берүү;
- СИИИнин жүрүшүн жана аткарылышын көзөмөлдөө.

Студенттер илимий-изилдөө иштери менен машыгуунун натыйжасында теориялык билимдерин практика жүзүндө пайдалана билүү жөндөмдүүлүктөрүн өркүндөтүшөт, илимий адабияттар менен иштөөнү жана рефераттарды жазууну, эксперименттерди жүргүзүүнү жана даярдоону, өздөрүнүн эмгектеринин жыйынтыктары боюнча студенттик конференцияларда, семинарларда баяндама жасоону үйрөнүшөт [7;168].

МИТ факультетинде студенттердин илимий-изилдөө ишинин уюштурулуу деңгээлин жана студенттердин илимге болгон көз-карашын, активдүүлүгүн аныктоо максатында сурамжылоо “анкета жүргүзүү” жана “интервью алуу” формаларында жүргүзүлдү.

Анкетага факультеттин “ИСТ”, “ЭТАСПК” адистиктеринин 2-3-4-курстарынын 169 студенти, ал эми интервьюга “Математика”, “Информатика”, “КМИ” адистиктеринин 50 студенти катышты.

Анкетада берилген суроолорго студенттердин жооп берүүсүн анализдеп чыгалы.

Студенттерге кесип тандоодо таасир эткен факторлорду аныктоо максатында анкетанын биринчи суроосу берилди. Анткени СИИИге катышууда ушул суроо негизги ролду ойнойт.

1-сүрөт.

2-сүрөт.

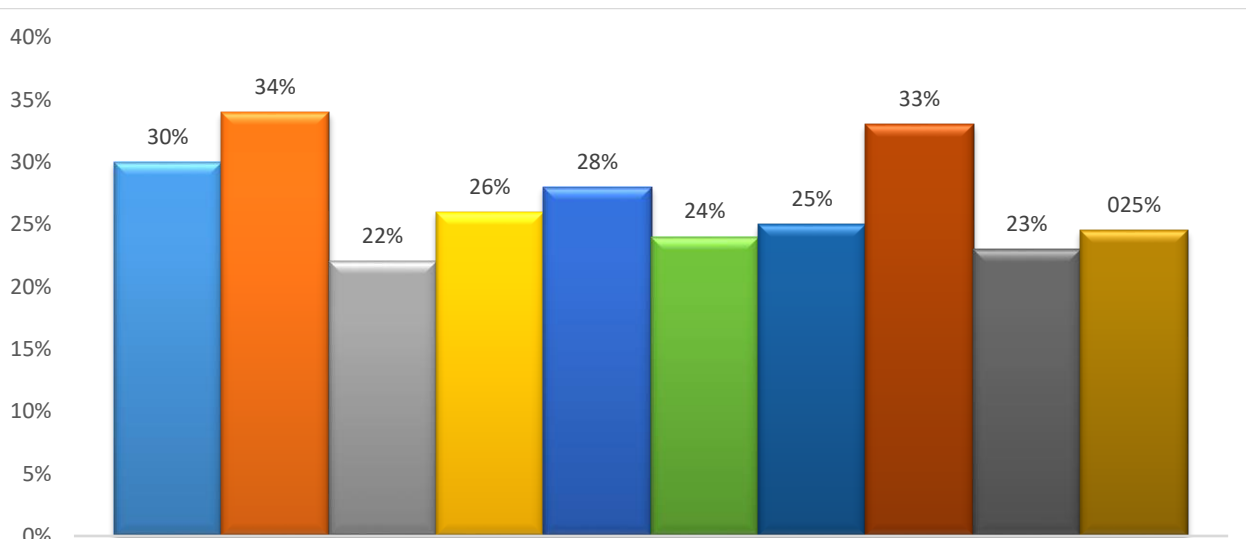

3-сүрөт.

Демек, факультеттеги сурамжылоого катышкан студенттердин 78% - илимий-изилдөө иштери менен машыгууну каалашат.

4-сүрөт.

Студент өзүнүн илим-изилдөө ишмердүүлүгүнүн эффективдүүлүгүн жогорулатуусуна эмне тоскоол болууда?

- илимий-изилдөө иши менен машыгуу жөнүндө студенттерде информациянын жетишсиздиги
- стипендиянын аздыгы жана кошумча акча иштеп табуу зарылчылыгы
- үйдө иштөө үчүн шарттын жоктугу
- окуу жүктөмүнүн көлөмүнүн жогору болушу
- илим менен машыгууга жөндөмдүүлүктүн жоктугу
- кызыккан тема боюнча илимий жетекчинин жоктугу
- мотивациянын жоктугу
- учурдагы проекттер боюнча маалыматтын жетишсиздиги
- илимий статьяларды жарыкка чыгарууга болгон төлөмдүн жогорулуугу
- факультетте илимий-изилдөө иши жеткиликтүү жана түшүнүктүү формада уюшулбагандыгы

5-сүрөт.

6-сүрөт.

7-сүрөт.

Жыйынтык:

Сурамжылоонун жыйынтыгы көрсөтүп тургандай, МИТ факультетинин анкетага жана интервьюга катышкан студенттеринин 44,2 пайызы тандаган кесиптерин жактырышат жана ОшМУда билим берүү сапатынын деңгээли жогору деп баалашат.

Студенттердин берген жоопторуна ылайык, СИИИни уюштуруунун жана кабыл алуунун “дисциплиналар боюнча өз алдынча иштер”, “курстук жана дипломдук иштер”, “лабораториялык жана практикалык иштерди өз алдынча иштөө” формаларын башка формаларга караганда тереңирээк тушүнүшөт. Сурамжылоого катышкан студенттердин 78 пайызы - илимий-изилдөө иштери менен машыгууну каалашат, ошол эле учурда “ЖОЖдо студенттердин илимий-изилдөө иши менен машыгуусу керек”, - деп ишенимдүү түрдө айтышкан жана СИИИнин эффективдүү уюштурулушуна карата студенттер өздөрүнүн бир топ сунуштарын жазып өтүшкөн.

Демек, ОшМУнун МИТ факультетинде студенттердин илимий-изилдөө иштери талапка жооп берээрлик деңгээлде уюштурулган деп жыйынтыктап, СИИИни мындан ары да өнүктүрүү максатында студенттердин көз караштарын эске алуу менен төмөндөгүдөй сунуштарды кийирүүгө болот:

- ✓ СИИИни уюштуруунун формалары, учурдагы проекттер, гранттар боюнча толук маалыматтарды предметниктер, кураторлор студенттерге жеткирүү;
- ✓ студенттердин суроо-талабы боюнча кафедраларда ийримдерди уюштуруу;
- ✓ студенттердин кызыккан багыттары боюнча кошумча курстарды уюштуруу;
- ✓ факультетте окуу жылы ичинде жок дегенде эки жолу студенттик илимий конференцияларды, семинарларды, тегерек столдорду, интеллектуалдык жарыштарды, диспуттарды уюштуруп өткөзүү;
- ✓ СИИИге берилген тапшырмаларды өндүрүш менен байланыштырып берүү;

- ✓ жаңы заманбап технологияларга, программалоо тилдерине басым жасоо;
- ✓ окутуунун заманбап технологияларын пайдалануу менен сабакты студенттерге жеткиликтүү, кызыктуу деңгээлде өтүү;
- ✓ окумуштуулар менен жолугушууну уюштуруу;
- ✓ студенттер менен биргеликте статья жазуу.

Колдонулган адабияттар:

1. Бережнова Е.В., Краевский В.В. Основы учебно-исследовательской деятельности студентов. – М.: Изд. Центр «Академия», 2005. – 128 с.
2. Данильченко С. Л. Научно-исследовательская работа студентов: организация научного творчества вузовской молодежи // Научное и образовательное пространство: перспективы развития: Материалы Междунар. науч.- практ. конф. 2015. С. 81–91.
3. Нужнова С. В. Организация научно-исследовательской деятельности студентов при подготовке к профессиональной мобильности. Троицк : Изд-во ГОУ ВПО ЧелГУ, 2012. С. 182–188.
4. Поведская О. К. Организация научно-исследовательской работы студентов и преподавателей в рамках компетентностного подхода в образовании // Успехи современного естествознания. – 2010. – № 1. – С. 88-90.
5. Петрова С.Н. Научно-исследовательская деятельность студентов как фактор повышения качества подготовки специалистов // Молодой ученый. – 2011. – № 10, т. 2. – С. 173–175.
6. Печерская Е. А., Печерский А. В., Николаев К. О. Методологические основы управления научно-исследовательской и инновационной деятельностью в вузе/Под. ред. Н. К. Юркова// Труды Международного симпозиума «Надежность и качество». В 2-х т. Т. 1. Пенза: ПГУ, 2015. С. 252-255.
7. Стальная М.И. Социальные аспекты организации работы студенческого научного кружка в вузе // Международный научный журнал «Инновационная наука». № 3. – Уфа, 2015.
8. Тимофеева А.С., Федина В.В., Петрова Л.П. Научно-исследовательская работа студентов в технических вузах // Сборник научных трудов. Направление 1. – Белгород, 2003. – Ч. 1. – С. 174–175.
9. Чупрова Л.В. Организация научно-исследовательской работы студентов в условиях реформирования системы высшего профессионального образования // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2014. – № 5 – С. 167-170.
10. Чупрова, Л. В. Научно-исследовательская работа в образовательном процессе вуза//Теория и практика образования в современном мире: материалы международной заочной научной конференции. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012. — с. 380–383.